

Ühistuleht

Nr. 1 august 2011

Ootame kaastöid: info@yhistupank.ee, vaata: www.yhistupank.ee

Märkmeid Tartu Hoiu-laenuühistu ajaloost ja tänapäevast

Heino Ross, Andro Roos

Tartu Hoiu-laenuühistu on riigivanema professor Jaan Tõnissoni eestvedamisel 1902. aastal ellukutsutud Tartu Eesti Laenu- ja Hoiu Ühisuse järglane. Meie ühistu asutamine tähistab eesti rahvusliku eesmärgistatud ühistegevuse algust. Esimene rahvuslik ühistu, Suure-Rõngu vastastikune kindlustusselts, loodi küll 1865. aastal valla talude rahekahjude vastu kindlustamiseks, kuid selle tegevus ei saavutanud üleriigilisi mõõtmeid. Tartu Hoiu-laenuühistu eeskujul hakati aga üle terve isamaa looma nii krediidi, tarbijate kui ka tootjate ühistuid.

Ühistu loomine

1900. aasta aprillis tegi Eesti Põllumeeste Seltsi esimees Jaan Tõnisson ettepaneku hoiu-laenuühistu asutamiseks. Sama soovitas 1900. aasta novembris ka seltsi aseesimees Vilhelm Lehnbaum. Detsembrikuu koosolekul otsustatigi asutada Tartu Eesti Laenu ja Hoiu Ühisus. Põhikirj valmis 31. juuliks (vkj. 17. juuliks) 1901 ja kinnitati mõningate kitsendustega rahandusministeeriumis 10. novembril (vkj. 24. oktoobril) 1901. aastal.

Komisjon töötas välja ühingu põhikirja ja aasta lõpul kutsuti põllumeesteseltsi liikmed ühing asutamisosalistena sellele alla kirjutama. Ilmujaid oli 22 isikut, kes ei kahelnud asutamiseks omi allkirju andmast. Ühistu asutajaliikmeteks olid (tähestikulises järjekorras):

Peeter Fuchs, vallakirjutaja Meeril;
Jaan Grünfeldt, taluomanik Kirepis;
Aleksander Keiss, mehaanika-töökoja omanik Tartus;
Jüri Kiipsaar, taluomanik Tähtveres;
Gustav Kuusik, kohaomanik-mõlder Palamuse Kuremaal;
Vilhelm Lehnbaum, karjamõisa rentnik Tähtvere Tammel;
Hendrik Lõhmus, vabrikant ja majoomanik Tartus;
Peeter Munna, meiereide- ja mõisaomanik Tartumaal;
Peeter Mähkar, väikekaupmees Tartus;
Karl Nurk, kaupmees Tartus;
Karl Oja, endine mõisavalitseja, kaupmees Tartus;

Karl Parts, ülemtalurahvakohtunik Tartus;

Peeter Prisko, taluomanik Tähtveres;

Karl Pärn, majoomanik Tartus ja taluomanik Raadil;

Mart Reinik, kooliõpetaja Tartus;

Anton Schulzenberg, arst Tartus;

Juhan Sild, taluomanik Rannus;

Aleksander Spreng-Läte,

muusikaõpetaja Tartus;

Karl Sööt, trükikojaomanik Tartus;

Juhan Tarik, taluomanik Tähtveres;

Jaan Tõnisson, „Postimehe“

toimetaja ja väljaandja Tartus;

Jüri Tõnisson, aiaäri omanik Tartus.

Avamiskoosolek 31. märtsil (vkj. 17. märtsil) 1902. aastal määras liikmekssoovijatele 100 rublase sisseastumismaksu. Juhatusse valiti: juhatajaks jurist Karl Parts, laekahoidjaks P. Kase ja liikmeks A. Keiss. Nõukogusse esimehena Jaan Tõnisson ning liikmetena dr. A. Schlzenberg, Vilhelm Lehnbaum, A. Spreng-Läte, K. Pärn ja P. Fuchs. Nimetatud kuupäeva loeb ühistu oma sünnipäevaks.

Pangaoperatsioonidega alustas ühistu 5. augustil (vkj. 22. juulil) 1902. aastal. Vastuvõetud hoiusummade pealt maksti intressi 5%, laene väljastati 7% aastast. Ühistu asjaajajaks tuli 25-rublalise kuutasuga Riia polütehnilise instituudis kaubanduse lõpetanud E. Aule. Esialgu alustati tegevust

„Karskuse Sõbra“ ruumides Raatuse tänava ja Henningi platsi nurgal. 1904. aastal koliti Suur Turg (praegune Raekoja plats) 12 ja 1909. aastal Suur Turg 14. Maja osteti Goruskini pärijailt 40 705 rubla eest. Nõukogude okupatsiooni tulemusena Tartu Hoiu-laenuühistu sundlikvideeriti.

Ühistu taastamine ja tegevuse eesmärk

Ühistu tegevus taastati 2006. aasta märtsis. Hoiuste vastuvõtmine ja laenude väljastamine toimus Raatuse 20 kontoris ning tegevuse algkapitaliks oli 11 000 krooni. 2010. aasta 1. aprillil koliti Raekoja plats 20. Täna on Tartu Hoiu-laenuühistu saanud hoiuste mahtu arvestades suurimaks hoiu-laenuühistuks Eestis. Meie bilansimaht on hetkel 1 miljon eurot. Liikmeid on Tartu Hoiu-laenuühistul aprillikuu seisuga peaaegu 200.

Tartu Hoiu-laenuühistu eesmärk on eesti rahva majanduslik ning rahanduslik sõltumatus, mis väljendub selles, et iga eestlase töö vili peab jääma temale endale. Selle eesmärgi saavutamisel näeme ühistu liikmetena kodumaa laiasid rahvahulkasid, et teostada oma visioon areneda ühistupangaks ning kujundada Eestis edumeelne rahvapangandussüsteem, mis panustab kodumaise majanduse arengusse. Eesmärgi saavutamisel

peab ühistu väga vajalikuks järjest süvenevat koostööd liikmete vahel, et liikmed – tarbides võimalusel kaaskliikmete tooteid ja teenuseid – saaksid läbi ühistu üksteist vastastikku toetada. Mida ulatuslikum on taoline koostöö, seda väiksem osa liikme töö viljadest läheb võõrastesse kättesse.

Tartu Hoiu-laenuühistu liikmeks võib saada igaüks, kel elukoht Eestis või kes omab Eestis kinnisasja. Liikmeks võib astuda nii füüsilise kui juriidilise isik. Tartu Hoiu-laenuühistu liikmed on ühistu omanikud, kel sõltumata kapitaliosalusest on kõigil üks hää. Kuna liige saab ühistu osanikuks, tuleb ühistusse tasuda osamaks, mis on vähemalt 35 eurot erasikute ning 50 eurot ettevõtete puhul. Tasutud osamaks on liikme omand, mis muudab ta meie ühise pere liikmeks, kamraadiks ning kaasotsustajaks. Lisaks osamaksule tuleb ühistusse astumisel tasuda ka sisseastumismaks 10 eurot, mis arvatakse ühistu tuludesse.

Tartu Hoiu-laenuühistut juhib kolmeliikmeline juhatus, kuhu kuulub esimehena Andro Roos ning liikmetena Erki Pisuke ja Märt Riiner. Nõukogu on ühistu tegevuse stabiilsuse tagaja ning juhatusele väärtuslik nõuandja, kuhu kuuluvad esimehena Valter Haamer ja liikmetena Mart Vihmand ning

Elle Roos. Liikmed teostavad oma võimu läbi ühistu korralduste ja erakorraliste üldkoosolekute.

Hoiused ja laenud

Ühistu pakub vastuvõetud hoiustele kõrget tootlust. Võtame vastu vähemalt aastase perioodiga tähtajalisi hoiuseid, kullahoiuseid ning sihtotstarbelisi hoiuseid. Hoiuste tagamiseks on Tartu Hoiu-laenuühistu moodustanud ulatusliku kulla- ja välisvaluutareservi. Ühistusse paigutatud raha jääb ringlema Eesti majandusse ega liigu riigist väljapoole. Lähtume ajatust põhimõttest, et iga sent väliskapitalile on Eesti ja tema inimeste jaoks jäädavalt kadunud!

Hoiustatud raha laenab ühistu välja oma liikmetele. Laenata saavad nii füüsilised kui ka juriidilised isikud. Laenuotsuseid teeb ühistu laenukomitee, kes kontrollib põhjalikult laenusoovija tausta. Ühistu väljastab tarbimis- ja investeerimislaene ning pakub liisingut. Tartu Hoiu-laenuühistu väikelaenuintressid on turu soodsaimad. Tagatisena arvestame sõltuvalt summast nii käendust kui ka hüpoteeki. Ühistul on aega ja tahtmist tegeleda iga liikmega personaalselt. Ühistu laenupoliitika on küll konservatiivne, kuid vaatame toetavalt laenuavaldustele, mis aitavad arendada kodumaist ettevõtet ning jõuda laenuvõtjal paremale järjele.

Kindlustus ning garantiid

Ühistu pakub kindlustusvahendus-teenust läbi oma tütarettevõtte Lõuna Kindlustusmaakler, mis vahendab Eestis tegutsevate kindlustusseltside tooteid. Lõuna Kindlustusmaaklerist saab liige kindlustuse ostmisel rahalise võidu. Samuti toetab selline ühistutruu samm ühistut. Lõuna Kindlustusmaakleril on heal tasemel veebipõhine kindlustuse ostmise süsteem, mille kaudu saab kiirelt ja lihtsalt interneti vahendusel kindlustust osta. See asub aadressil <http://www.lkm.ee>

Juriidilistele isikutele pakub ühistu ka mitut liiki garantiisid. Meie tootevalikus on nii pakkumus- kui ka teostusgarantiid. Kõikides pangateenuste kohta saab täiendavat informatsiooni helistades ühistu telefonil 7 407 132 või külastades kodulehekülge <http://www.yhistupank.ee>. Samuti võib tulla isiklikult kohale Raekoja plats 20 Tartu või saata elektronkirja aadressile info@yhistupank.ee

Koos oleme tugevad!

Teated

Vanemuise Seltsi juhatuse pöördumine liikmete poole

Head Vanemuise Seltsi liikmed!

Vanemuise Seltsi juhatus on otsustanud alustada programmi seltsi üleminekuks täielikule isemajandamisele. Isemajandamine on eelduseks seltsi tegevuse vabaks ning loovaks organiseerimiseks. Selts ei soovi olla sõltuv väljastpoolt tulevast (või mittetulevast) abist.

Täiendusena senisele tegevusele hakkab Vanemuise Selts 2011. aasta sügisest korraldama koostöös Puhkpilliorkester Tartuga stiilseid tantsuõhtuid, millel oodatakse osalema nii seltsi liikmeid

kui ka linnarahvast. Tantsuõhtudel avatakse kohvik ning korraldatakse seltsi loterii, mis mõlemad aitavad koguda vahendeid seltsi tegevuse rahastamiseks. Samuti on tantsuõhtude eesmärgiks värvata seltsile uusi tegusaid liikmeid. Tantsuõhtude ja muude ürituste täpsema ajakava anname teada augustikuu jooksul.

Suvel palub juhatus igal liikmel mõelda, milliste tegevustega on võimalik olla abiks Vanemuise Seltsi tegevuses ning anda sellest teada seltsi esimehele Andro Roosile aadressil andro.roos@ut.ee või telefonil 56 23 95 23. Iga liikme panus on tarvilik.

Vanemuise Seltsi juhatus

Asutati Eesti Korteriühistute Hoiu-laenuühistu

Tartu Hoiu-laenuühistu eestvõttel asutati 3. juunil 2011. aastal Eesti Korteriühistute Hoiu-laenuühistu, mille Harju Maakohus kandis 10. juunil 2011 registrisse. Eesti Korteriühistute Hoiu-laenuühistu eesmärk on koostöös Tartu Hoiu-laenuühistu ning tema liikmetega tagada Eesti korteriomanike ning korteriühistute üleminek isemajandamisele ning finantsilisele sõltumatusele.

Selle eesmärgil võtab Eesti Korteriühistute Hoiu-laenuühistu korteriühistutelt vastu hoiuseid, mille intressimäärad jäävad 2-2,8% vahele. Laenusid väljastatakse

samuti vaid korteri-, elamu-, hoone- ja garaažiühistutele aastaintressimääraga 4-5%. Nii laenu- kui ka hoiustamistingimused on Eesti Korteriühistute Hoiu-laenuühistus paremad kui ükskõik millises pangas. Pangad on võõramaised nähtused, kelle tegevus on ajendatud kasumiahnusest. Hoiu-laenuühistu tegutseb perekonna ühiskassa põhimõttel – kui vaja võetakse laenu, kui vaja antakse laenu ning kogu selle tegevuse pealt ei teenita kasumit.

Eesti Korteriühistute Hoiu-laenuühistu liikmeks võib astuda iga Eesti korteriühistu, elamuühistu, garaažiühistu või hooneühistu. Sisseastumismaks on 10 eurot ja osamaks 100 eurot. Osamaks

on liikme omand, mis tähistab liitunud ühistu omandiõigust ning liikmelisust Eesti Korteriühistute Hoiu-laenuühistus. Ühendust saab võtta astudes läbi Eesti Korteriühistute Hoiu-laenuühistu kontorist Tartus (Raekoja plats 20) või Tallinnas (Merivälja tee 1), samuti internetilehekülje vahendusel www.yhistupank.ee/korter

Martin Loimet
Eesti Korteriühistute Hoiu-laenuühistu juhatuse esimees
martin.loimet@yhistupank.ee
+372 55 527 794

Kui inimsõbralik on Eesti maksusüsteem?

Aeg-ajalt ilmuvad ajakirjanduses ülevaated sellest, kui kõrge on Eesti maksukoormus. Suuremad meediaväljaanded on erinevatele uurimustele tuginedes väitnud, et see on 39%-49% sisemajanduse kogutoodangust (SKP). Samuti mainitakse, et võrreldes teiste riikidega ning kõiki asjaolusid arvestades peame olema õnnelikud, et meie kodumaal ikkagi suhteliselt madalad maksud on. Võiks ju olla palju hullem! Tuleb rahul olla!

Kui arvestada, et sotsiaalmaks on 33%, tulumaks 21%, kogumispensionimakse 2%, töötuskindlustusmaks 1,4% + 0,6% = 2% ja käibemaks 20%, siis juba neid maksumäärasid kokku liites saame tulemuseks, et igal Eesti inimesel on maksuameti ees 78% eest kohustusi. Näeme jämedat vastuolu ajakirjanduses esitatud suhteliselt tillukeseks väidetud maksukoormusega. Milline siis on tegelik maksukoormus? Vaatleme seda koos lihtsa näite ning väikeste arvudega.

Ettevõtte (riigi juriidilised isikud) maksab inimesele (riigi füüsilised isikud) palka 100 (minu pärast kasvõi miljardit) eurot puhtalt kätte. Ja nüüd vaadake seda, mida lihtnimene ei näegi ja mille nägemise võimalus talle pähegi ei tule. Lisaks makstud 100 eurole kannab ettevõtte maksuametile üle: töötukindlustusmaks 5,52 eurot; tulumaksu 26,58 eurot; sotsiaalmaksu 43,42 eurot; ja kogumispensionimaksu 1,32 eurot.

Kokku siis makse maksuametile 76,84 euro eest. Ja pole mõtet rääkida, et see või teine makse läheb tegelikult ettevõtte arvelt – inimene saab 100 eurot ja maksuamet saab 76,84. Ettevõtte palgakulu on kokku 100 + 76,84 = 176,84 eurot ja kui tootlikkus ei suurene, ei saa ka sellest summast rohkem palka maksta. Oleks nagu sellega kõik? Aga ei!

Järgmises vaatuses läheb inimene poodi ja ostab saadud 100 euro eest süüa, söötes ühtlasi riiki käibemaksuga, mis on $(100 - 100/1,2) = 16,67$ eurot. Pood ja

tema manulised saavad kauba eest tegelikult ainult $100 - 16,67 = 83,33$ eurot.

Kuid ka see pole veel kõik. Minu kirjelduse esimesse otsa tagasi minnes avastame, et ettevõtte pidi maksmise alguseks tekkiva 176,84 euro (tegelikult küll pangateenustasude võrra rohkema) oma kontole saamiseks maksuma ära „jumaliku isetekke“ põhise käibemaksu, mis oli antud summalt 35,37 eurot. Nüüd vast alles on üks ring täis saanud. 176,84 eurost erasektori töötajate tööga loodud rahast saab riik 128,88 krooni ehk peaaegu kolmveerandi (72,9%, kui jätta aktsiisid, trahvid ja viivised välja) millest 35,37 eurot peab olema eelmise perioodi jääk või kui eelmist perioodi ei olnud, siis lihtsalt „tekkinud“ osa.

Märkus võimalikele vastuvaidlejatele. Riik saab ka 176,84 eurot, mis ettevõtte enne palga maksmist käivet tegi, käibemaksu - see on fakt. Aga see on selles mõttes problemaatiline, et osa käibemaksu saaks ettevõtte tagasi hankekulude pealt. Antud juhul neid küll polnud, aga samas pole toodud kirjeldus ka päris realistlik ning ma usun, et see 72,9% on teoreetiliselt „ülekohtune“ isegi praeguse korra suhtes. Ent tõdegem - mõttekäik on põhimõtteliselt õige!

Järgmisel kuul on erasektori palkade maksmiseks 47,96 eurot. Korra eeltoodud kirjeldust, alustades ja lõpetades käibemaksuga, kugistab riik sellest summast mõnuga esmalt ettevõtetelt palgamaksudena 20,84 eurot ja siis töötaja netopalgalt (27,11 eurot), kui ta poest sisseoste tehes tarbijaks muutub, käibemaksuna 4,52 eurot.

Kolmandal perioodil ehk kvartali viimasel kuul, on erasektori kasutada eelmise perioodi 47,96 eurot miinus maksudeks läinud 25,36 eurot, seega tervelt 22,6 eurot. Ettevõtte maksab töötajale palka 12,77 eurot ja maksuamet saab käibe- ja palgamaksudena kokku 11,96 eurot.

Neljandal kuul on erasektori raha alles vaid 10,64 eurot. Palka saab maksta 6,02 eurot, maksuamet maksu 5,02 eurot.

Viiendal kuul on erasektori raha alles 1 euro, millest maksudeks läheb 0,52 eurot ja erasektorile jääb kuuendal kuul palkade maksmiseks 0,48 eurot. Kuuendal kuul läheb maksudeks 0,26 eurot ning seitsmendasse kuuse palkade maksmiseks 0,23 eurot. Seitsmendal kuul saab töötaja palka 0,13 eurot, palgamaksudeks läheb 0,1 eurot ja käibemaksuks 0,02 eurot. Kaheksandal kuul saab töötaja palka 0,06 eurot ja maksuamet vennalikult samuti 0,06 eurot. Üheksandal kuul on töölise palk 0,03 eurot ning maksuamet 0,02 eurot.

K ü m n e n d a l , ü h e t e i s t k ü m n e n d a l , kaheteistkümnendal kuul ja edaspidi jäävadki jõuvehakorrad selliseks: töötaja saab palka 3 eurosent ja maksuamet maksu 2 eurosent. Saabunud on rahu ja stabiilsus!

Kõik see ilus arutelu kehtib aga vaid tingimusel, et vahel pole panka, mis võtab intressi ning kui ei ole muid kulusid peale söögi, kui ettevõtte ei taha kasumit ning kui riik ei tee inimesele vahepeal trahvi, ei võta kütuse-, tubaka- ega

alkoholiaktsiisi, mis jätab töötaja ilma sellest viimasestki kolmest eurosendist. Võib aga küsida, mis saab siis maksurahast? Tuleb see ju läbi riigieelarve kodanikule tagasi? Ei tule. Õige vastus on: maksuraha „kulub“ ära, sest raha rahasisaldus on väike.

Elu- ja töökindel oleks vaid niisugune rahanduskord, kus raha antakse keskpangast käibe tegele töö tagatise igale inimesele vaid niipalju, kui palju suudab see inimene anda oma tõestatud ja kasuliku töö panust ühiskonna arengusse. See aga nõuab ühiskonna arengule eelkõige selget eesmärki. Täna näikse eesmärk olevat krabada palju, õgida palju ja sellest tulenev kolmas tegevus, mille parandame järeltulevatele põlvedele.

Ülalkirjeldatud raha käibe toomise põhimõtte juures saab juba raha käibeandmise hetkel suunata teatud protsendi sellest ühiskonnaeluks vajalike hoobade ülalpidamiseks. Ja kui kirjeldatud ühiskond on veel sotsiaalselt õiglane ega jaga raha tiitlipõhiselt, siis tõenäoliselt suunatakse sellest ühest

maksukesest laekuv raha tagasi ühiskonnaliikmete ühishüvesse, et need veelgi loovamalt edasi saaksid töötada. Rõhutan: kirjeldatu ei ole eesmärk vaid on pelgalt vahend eesmärgi poole liikumiseks. Mis aga on ühiskonna, hõlmaku see või tervet planeeti, eesmärk, sellest võiks iga mõtleval lugeja oma kaastööga teada anda.

Minu jaoks on riigi eesmärk kodanike õnn, õiglus, õigus ja vabadus, mis on kaitseks riigi sisemisele ja välisele rahule ning pandiks praegustele ja tulevastele põlvedele nende ühiskondlikkus edus ja üldises kasus, mis omakorda peab tagama eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimise läbi aegade. Vabadus üksikisiku tasandil tähendab õigust ennast loovalt teostada. Täna on see aga võimatu, sest riik, mis peaks olema kõigi kodanike ühistu, on toppinud oma vargakäe sügavale inimese taskusse. Rõhumisega on loovust saavutada raske.

Andro Roos

Tartu Hoiu-laenuühistu 109. aastapäeva kontsert

Tartu Hoiu-laenuühistu 109. aastapäeva tähistati tänava kontserdiseeriaga. Tartusse Jaani kirikusse oli esinema kutsutud maailmakuulus paaniflöödivirtuoos Konstantin Moscovici, kelle kaunist mängu saatis süntesaatoril muusik Raul Kivi. Muusikalise tervitusega astus üles puhkpilliorkester Tartu.

Aastapäevakontserdi nõnda suurelt tähistamise eesmärgiks oli inimeste teadvustamine kodumaisest rahaasutusest – hoiu-laenuühistust. Seega esmalt olgu ka artiklis ühistu tutvustamiseks selgitatud, et hoiu-laenuühistu on äriühing, mis kuulub oma liikmetele. Ühistu liikmed saavad oma raha ühistus vastavalt vajadusele kas siis hoiustada või laenata, sealjuures pakub ühistu ka muid pangateenuseid nagu autoliising, garantiid ja faktooring. Ühistu on liikmele kasulikum kui kommertspank. Seda seetõttu, et ühistus on iga liige kaasosanik ning seega tegutseb ühistu liikme kui omaniku huvides. Kuna kõik liikmed

Moscovici

on omanikud ning ühtlasi ühistu teenuste aktiivsed tarbijad, siis on loogiline, et omaniku e. liikme kasu väljendub liikmele soodsates pangateenustes. Olgu neneks siis hoiustelt makstavad kõrged hoiuseintressid või turu keskmisest madalamad laenuintressid. Seega peamine ühistute erinevus teiste teenusepakkujate ees on ühiste huvide teenimine, millest võivad kõik ühistu teenuste tarbijad. Panka minnes saab inimene kliendiks ning ta on vahendiks panga aktsionäridele kasumi teenimisel. Ühistusse minnes saab inimene finantsasutuse kaasomanikuks, kelle huvides ühistu oma tegevuses lähtub. Oluline on rõhutada, et ühistu liikmeskond on avatud, mis tähendab, et ühistuga liituda võib igaüks, kel Eestiga side kas siis elukoha või kinnisvara kaudu. Seda teadmist hoiu-laenuühistu mudelist ja ühistegevusliikumisest püüdis Tartu Hoiu-laenuühistu aastapäevakontsertidega inimesteni viia.

Tartu kontserdil esines kõnega ka Tartu Hoiu-laenuühistu juhatuse esimees Andro Roos, kes meenutas meie rahva ühistegelikke suurtegevusi, mille näideteks on Tartu Hoiu-laenuühistu asutamine 1902. aastal ning sellele järgnenud ulatuslik krediidi- ja kindlustusühistute, tarbijateühistute,

põllumajandusühistute ja tootmisühistute rajamine üle kodumaa. Just ühistegevuse praktiseerimine, eestlaste majanduslik ja kultuuriline koostöö, milles löi kaasa kogu rahvas, eesmärgiga rajada omaenese tarkusest ja jõust uusi väärtusi, loovutamata neid võõrale elemendile ning jättes nad eranditult iseenda kätte, oli eelduseks ka eestlaste otsustavale ühistegevusele Vabadussõjas. Sellega pandi alus eestlaste ühistegevuse kõrgeimale vormile – Eesti Vabariigile. Juhatuse esimees Andro Roos märkis, et justnimelt selles suunas peab oma jõu ning mõistuse koondama ka tänane põlvkond, et saaks võimalikuks Eesti rahva toimine ja katmine meie oma põllumajanduse, meie oma tööstustootmise ja meie oma mõistuse abil. Selle teostamiseks tahab Tartu Hoiu-laenuühistu oma panuse anda.

Konstantin Moscovici puhul on tegemist mehega, kes tavaliselt harjunud esinema mitmetuhandepealise auditoriumi ees. Eestis esines Konstantin Moscovici esmakordselt ning märksa väiksemaarvulise publiku ees. Kokku andis Konstantin Moscovici Tartu Hoiu-laenuühistu aastapäeva raames Eestis kaks kontserti- Tartu Jaani kirikus ning Võrus

kultuurimajas Kannel. Kontserdiküllastajatelt saadud tagasiside järgi jättis rahvakunstnik tugeva ja meelde jääva emotsiooni. Rahvakunstniku poolt mängitavat paaniflööti kutsutakse Moldaavias naiks. Paaniflööti on olnud ajaloos populaarne folkmuusika instrument. Kreeka usundis on paan kitsekarjaste ja lamburite jumal, lõbus ja lärmakas metsanümfide kaaslane. Paaniflööti on üks vanemaid puhkpille ja muuhulgas eelkäijaks suupillile. Ta koosneb mitmest eripikkuses roog-, kõrkjas-, bambusvilest, mille üks ots on kinni. Suuruselt on paaniflööti kompaktnerahvakunstnikule hoidis esinemisest vabal ajal pilli probleemivabalt pintsaku spetsiaalses sisetaskus. Juba ainuüksi paaniflöödi mängu vaadata on kaunis. Muusiku meisterlikud väljapeetud maneerid instrumendi käsitlemisel pakkusid nägemismeeltele juba omaette elamuse.

Paaniflöödi puhul on huvitav märkida, et kõige sagedasemalt seostatakse pilli indiaanlastega, kes suvistel tänavatel publikumenu naudivad. Küll tuleb mainida, et viimased esinemised tulevad sageli plaadilt, kus kaduma on läinud esituse ehtsus. Tartu Hoiu-laenuühistu aastapäevakontserdi

peakorraldaja ja kunstiline juht Savo Tilk tajus samuti kontserdi korraldamisel, et indiaanlaste mitteautentsed esitlused on mõnevõrra paaniflöödi mainet eestlaste seas alla viinud. Vaatamata sellele kogunes aastapäevakontserdile Jaani kirikusse 150-pealine kuulaskond, mida võib pidada heaks tulemuseks. On ju paaniflöödi kontserdid Eestis haruldased, kuid instrument inimestele hästi teada. Selle tõestuseks võib tuua fakti, et 2003. aasta lõpul oli enim müüdud kogumik Eesti plaadipoodide ja hulgimüüjate andmetel „Kaunid Eesti lood paaniflöödil“. Esimene tiraaž, 5000 plaati müüdi toona läbi kahe nädalaga. See näitab, et paaniflööti on eestlastele südamelähedane pill. Eriti meelde jäävaks võib pidada rahvakunstniku poolt esitatud temperamentseid Moldaavia rahvalaule, mis oma intensiivsuses südamegi pekslema panid ning publiku poolt tugeva heakskiidu teenisid.

Paaniflöödi esituse võime leida lisaks paljudelt meditatsiooni- ja lõõgastusplaatidelt. On ju paaniflöödi erakordselt veetlev kõla see, mis hinge rahustab ja meeli erutab. Konstantin Moscovici rõhutas kontserdil ka ise, et paaniflöödi muusika ühendavas ja

hingetoivas jõus peitub tema jaoks kutsumus, mis teda muusikuna inspireerib. Konstantini Moscovici repertuaar oli mitmekülgne, ulatudes Raimond Valgre kaunistest lauludest Moldaaviale omaste rütmideni. Kohustuslikus korras esitas rahvakunstnik „Karjaste laulu“, ilma milleta ei möödu ükski Konstantini poolt antav kontsert. Viimane laul on igati mõistetav valik, arvestades paaniflöödi ajalugu kreeka usundis, kus mäletatavasti paan oli karjaste jumalaks. Märkimisväärne oli kontakt, mida Konstantin suutis tekitada publikuga, luues vaba ja vahetu suhtlemisega suurepärase õhkkonna kontserdielamuseks. Meelde jääva etteaste kontserdil tegi samuti puhkpilliorkester Tartu. Puhkpilliorkester Tartu koondab erinevas vanuses pillimänguhuvilisi Tartust ja selle ümbruskonnast. Orkester on tuntud ka kui rahvusvahelise puhkpillifestivali „Mürtsub pill“ ja Tartu Promenaadimuusika kontsertseeria „Emajõe suvi“ korraldajana. Puhkpilliorkester Tartu tegutseb peadirigent Margus Kasemaa eestvedamisel. Olles küll hobiorkestriks, on puhkpilliorkester Tartu mäng ja ja kõla väga professionaalsed. Orkester esitas kontserdil ühe esitlusena popurrii The Beatles loomingust.

K o n t s e r d i üheks tähtsündmuseks aastapäevakontserdil võib pidada Tartu Hoiu-laenuühistu hümn esmaesitlust puhkpilliorkester Tartu poolt. Tartu Hoiu-laenuühistu võlgneb erilise tänu hümn autorile Reet Kõivule ning partituuri esmakordselt publikule ette samuti Margus Kasemaa juhtimisel.

Kontserdi lõpuks tuli ühisesituses koos rahvakunstnikuga ettekandmisele „Tartu marss“, mida publik elavalt kaasa laulis. Olgu veel märgitud, et kontserdi lõpuks näitas publik oma tunnustust artistidele püsti aplodeerides. Tartu Hoiu-laenuühistu soovib tänada kõiki esinejaid, korraldajaid kui ka liikmeid, kes aitasid kaasa kontserdi õnnestumisele, tehes sellest meenutamistväärte sündmuse Tartu Hoiu-laenuühistu väärkas ajaloos.

Kultuuri järjepidevusest

19. sajandi alguseks oli mõisamajandus Eestis jõudnud ummikseisu. Mõisnike suurenenud vajadusi ei olnud enam võimalik katta talupoegade koormiste suurendamise teel. Selline olukord avas tee muutusteks.

Üks olulisemaid muutusi oli pärisorjuse kaotamine Eestimaal 1816. ja Liivimaal 1819. aastal. Selle tulemusena talupoeg maad küll ei saanud ja pidi oma käsutuses oleva maa eest jätkama mõisatööd teorendi vormis, kuid ta sai legaalselt vabaks inimeseks. Hoolimata mitmesugustest kitsendustest, oli avatud tee uuendusteks ühiskonnas, ka kultuurielus. Uuendused hakkasid koguma jõudu hoolimata

baltisakslaste vastuseisust ja riigi püüdest kohalikud elanikud venestada.

Muutused hakkasid toimuma nii baltisaksa kui ka talupoeglikus rahvakultuuris. Baltisakslastel hakkas süvenema luksuslik eluviis, talupoegade ainelises kultuuris toimusid muutused siiski veel aeglaselt.

Küllalt suurt tähelepanu pöörditi taluperes kodukäsitööle, rahvakalendriga seotud traditsioonid muutusid vähe. Ühiskonnas toimuvad muutused leidsid kajastust rahvaluules. Iga põlvkond omandas eelmise põlvkonna poolt loodu, arendas seda. Nii saavutatakse kultuuri järjepidevus ka tänapäeval. 19. sajandi kahekümnendatel aastatel said talupojad perekonnanimed. Sajandi keskel hakkab teorendi

kõrval esinema ka raharent. Talupoegade sihiks oli aga talu päriksostmine, 1840. ja 1856. aasta talurahvaseadused seda ka võimaldasid. Hakkas toimuma talurahva kihistumine.

Vaimuelus oli oluliseks sündmuseks Tartu Ülikooli taasavamine (1802), Õpetatud Eesti Seltsi asutamine (1838), 1806. aastal asutatud ja lühiajaliselt ilmunud pastorite Rothi ja Oldekopi „Tarto maa rahva Näddali-Leht“ ja teised väljaanded, mitmesugused eestikeelsed kalendrid ja raamatud, Fr. R. Kreuzvaldi „Kalevipoja“ ilmumine (1857 – 1861).

19. sajandi keskpaiga eesti ajalehtedest omas kõige suuremat kaalu 1857. aastal Pärnus ilmuma hakanud J.V. Jannseni toimetatud „Perno Postimees ehk Näddalileht“.

1862. aastal oli sellel juba 2262 tellijat üle kogu maa. Tänu koolide tegevusele oli juba 18. sajandi lõpul nekrutite hulgas kirjaoskajaid 71 %. Seega lugemisoskus oli tähelepanu väärsel tasemel.

T u n n u s t a t u d kultuuriloolane Ilmar Talve peab aastaid 1825 – 1860 eelärkamisajaks. Järgnev rahvuslik ärkamisaeg lähtus saksa idealistlikust filosoofiast ja romantismist (Kant, Hegel, Herder), mille „järgi võis üksikisik ennast teostada vaid oma rahva liikmena, kellega tal on ühine ajalugu, keel, kombed, mõtteviis ja religioon“ (I. Talve „Eesti kultuurilugu“, 2004, lk. 385). Eestlaste ärkamisaja ideoloogideks kujunesid J. Hurt „kultuurirahvusluse“ ja C.R. Jakobson „poliitilise rahvusluse“ kandjatena. Eestlaste ärkamisaja

ideoloogia levitajaks said eesti ajalehed ja seltsid.

1860. aastail algas Eesti ühiskonnas rahvuslik organiseerumine. Vormiliselt said seltside asutamisel eeskujuks baltisakslastest käsitöölise seltsid, sisuliselt orienteeruti laulu- ja puhkpillimuusika harrastusele. Esimesed laulukoorid ja orkestrid olid Põlvas juba 1855. ja 1857. ning Sõrves 1863. aastal kohalikud laulupeod pidanud. Loodud laulu- ja mänguseltside hulgas olid suurema mõjujõuga 1865. aasta jaanipäeval Tartu asutatud Vanemuise Selts ja sama aasta oktoobris Tallinnas asutatud Estonia Selts.

Valter Haamer

Järgneb

Mõtisklusi elust Šveitsis

Esimene asi, mis inimestel tavaliselt mõtmesse tuleb, kui keegi mainib Šveitsi, on kas šveitsi kell, šveitsi raudtee, šveitsi pank või ka Šveitsi kõrged lumised mäed. Ükskõik, mis inimestel meelde ei tuleks, on see igatahes positiivne. Kui siia kõrvale näiteks võtta Eesti, siis inimesed tavaliselt ütlevad skype, e-valitsus, küberkaitse – kõik infotehnoloogia valdkonnast. Tekib küsimus, mis on Šveitsis siis nii teistmoodi, et seal rohkemates valdkondades areng on olnud? Mina pakuksin välja, et kuna Šveits on juba nii kaua iseseisev olnud ja harjunud elama vaba-turumajanduse reeglite järgi, on šveitslased ka õppinud oma vara ja väärtusi kaitsma läbi ühistulise tegevuse.

Šveitsil, kui ühel vanemal iseseisval riigil Euroopas, on välja kujunenud muu Euroopaga võrreldes väga omamoodi institutsionaalne riigivalitsemine, kus erinevate riiklike ja ühiskondlike institutsioonide eesmärgipärasele toimimisele on omistatud rohkem kaalu, kui lihtsalt abstraktsetele „poliitilistele eesmärkidele“ ja „euroopalikele väärtustele“. See on aidanud kaasa nii ühtsele ja turvalisele majandusarengule kui ka heaolu tõusule.

Šveitsis on demokraatia, nagu ka meil väidetakse olema, kuigi valikuvõimalused ja nende kujunemise alused on seal teised. Šveitsis saab valimiste käigus valitsusse ainult 7 nõunikku. Need nõunikud valitakse neljaks aastaks ja igaüks neist koordineerib oma valdkonda. Valdkondadeks on Sisesuhete osakond, Välissuhete osakond, Rahandusosakond, Justiits- ja Politseiosakond, Riigikaitse-, Tsiviilkaitse- ja Spordiosakond, Majandusosakond ning Keskkonna-

Transpordi-, Energia- ning Kommunikatsiooniosakond. See pole küll ehk kõige süstemaatilisem jagunemine, aga see-est on osakonnad formuleerunud vastavalt riigi omapärale.

Need 7 nõunikku valivad endi hulgast presidendi, kes teenib ametis aasta, pärast mida valitakse uus valitsuse tegevuse koordineerija - valitsusjuht. Veel üks omapära, mis erinevaid demokraatialeike iseloomustab, on vastaval parlamendi ühe- või kahekojasüsteem. Eestis on ühekojasüsteem, kuna on ainult Riigikogu, kellel on seadusandlik võim. Šveitsis nagu Inglismaal, Venemaal ja Ameerika Ühendriikides on kahekojasüsteem. Üks koda, kus on saadikuid vastavalt kantonile (vaba tölkes maakonna) elanike arvule ja teine koda, kus on esindajaid igast maakonnast võrdväärselt. Selline jaotus üheltpoolt kaitseb väiksema asustusega maakondade seisukohti, samal ajal arvesse võttes ka suuremate maakondade huve. Kuna kodadesse valitakse inimesi otse, nagu meil Eestiski, on rahva arvamus alati valitsuses esindatud, mis ongi demokraatia põhimõte.

Nagu majanduseski, koguneb ka poliitikas erinevate vaadete inimesed parteidesse, või ühistutesse, kus ühistele vaadetele toetudes ja koostööd tehes, saavad nad oma huvid ellu viidud. Kuna valitsusesse valitakse ainult seitse esindajat, kes on justkui nõunikud oma valdkondades, mitte juhid, siis on ka riiklike funktsioonide ettekirjutatud täitmine ühtlustatum ja efektiivsem.

Kuigi riiklik organisatsioon tagab inimeste põhiõiguste ja -vajaduste kaitse, ei saa riiklik seisukoht alati kõigi kodanike soovide parimat täidetust tagada.

Vähemasti tänase riigimudeli puhul. Seda saab tagada aga kodanikevaheline usaldus ja mõistmine, et koostöö võib viia kaugemale kui alatine konkurents kõigiga ja igalpool. Üldise riikliku standardiseeriva ja kindlustava süsteemi sees on Šveitsis kodanikud ise loonud veel ka ühistulise majandusringi WIR, mis kaitseb kohalike ettevõtete ja ka inimeste huve ärimaailmas. WIR kui majandusringi põhimõte võeti kasutusele juba 1934. aastal, kui rahapuudus pärssis majandust ja ei lasknud inimestel teostada oma igapäevast kaubavahetust.

Majandustegevuse pärsitus tõi kaasa tulude vähenemise, samal ajal kui püsikulud jäid samaks. Suurettevõtted, kellel oli tänu mastaabiefektile ka rohkem ressursse, ostsid väike- ja keskmise suurusega pankrotistunud ettevõtetted üles. Sellises raskes olukorras tuli väiksematel ettevõtetel teha raske otsus: kas müüa osalus suuremale ettevõttele või oma andekusele lootes siiski kuidagi edasi tegutseda. Siit tulenevalt lõi väike grupp Šveitsi väikeettevõtjaid majandusühingu WIR, kus ühingu liikmete vahel sai toimida vabam ja kiirem kaubavahetus, kui ühingu tugeva tõuke ja ka toe oma ala spetsialistidele alaga edasi tegutseda ja tulemusteni, nagu me täna näeme, välja jõuda. Teadurid on lausa toonud WIR süsteemi riskimaandavat efekti Šveitsi majandusele, aeglustades seda buumi ajal ja toetades seda kriisi ajal. Täna me näeme, kui stabiilne ja jätkusuutlik on Šveitsi majandus ja üldine elukord.

Samasugust ühistulist põhimõtet kasutades on šveitslased

suutnud oma väärtushinnanguid kaitsta ka muudel aladel. Ehedaimaks näiteks on Šveitsi raudtee-ettevõtete ühinemine. Kui enne ühinemist olid raudtee-ettevõtted konkurentsi põhimõttel küll arenenud ja nii mõndagi saavutanud, jõudis areng ka ositi nii kaugemale, et kahe küla vahel oli kaks paralleelset raudteed, mida teenindas kaks erinevat ettevõtet. Siin on arusaadav, et konkurents ei ole sellises olukorras just efektiivselt ja ühiskondlikult parim mõtte- ja tegutsemisviis.

Niisiis 1902. aastal loodi ühine raudtee-ettevõte, mis teenindas tervet Šveitsi. Tulemuseks on maailma arenenuim raudteesüsteem ja tugev infrastruktuurne tugi majandustegevusele. Aastal 2005 andis Swiss Heimatschutz Šveitsi linnade ja külade kauniduse säilitamise auhinna Šveitsi raudtee-ettevõttele SBB.

Veel võib ühistegevus tulemust näha haridussüsteemis, kus õpilased õpivad 3 keeles. Kuigi piirkonniti on välja kujunenud keelekasutustavad, suudavad siiski enamus šveitslastest puhtalt rääkida saksa, prantsuse, itaalia ja tänapäeva maailmas tavaks saanud inglise keelt. Taoline keeleoskus pole varjutanud nende rahvuslikku identiteeti ega isegi piirkondlikku identiteeti, vaid on andnud neile tugeva eelise naabrite suhtes erinevates keeltes mõelda, suhelda ja asjadest välja kujunened keelekasutustavad, suudavad siiski enamus šveitslastest puhtalt rääkida saksa, prantsuse, itaalia ja tänapäeva maailmas tavaks saanud inglise keelt. Taoline keeleoskus pole varjutanud nende rahvuslikku identiteeti ega isegi piirkondlikku identiteeti, vaid on andnud neile tugeva eelise naabrite suhtes erinevates keeltes mõelda,

suhelda ja asjadest aru saada. Erinevate keeletaustade, kultuuritaustade ja mõtetega inimesed on Šveitsis leidnud viisi läbi ühise eesmärkide seadmise ja ühise tegevuse saavutada ning kindlustada oma heaolu.

Seega tänu pika-ajalisele mõtete- ja isikuvabadusele, mida šveitslased on saanud praktiseerida turumajanduses, on nad jõudnud järeldusele, et üks viis oma vara ja väärtusi kaitsta on teha seda läbi ühistulise tegevuse. See on väga lihtne idee, mis on teada olnud juba kaua aega, aga siiski ei ole Eestis nähtavasti julgetud või taibatud seda uutest olukordades kasutada. Targad enne meid on õelnud, et kõik meie mõtted on kord juba kellegi teise välja mõeldud. Kas siis ei võiks me uue Eesti väljakujundamisel võtta eeskujuks toimivat ühistegelikkust ning vabale mõttele ja tegevusele suunatud Šveitsi ühiskonda? Rakendada tuleb see kõik loomulikult eestlastel endil ning eranditult eestipäraselt.

John Õun
Tartu Ülikooli majandusteaduskond

Ühistugarantii ja faktooring – mis ja milleks?

Äritegevuses tuleb sageli ette olukordi, kus lepingupooled on teineteise tegevuse suhtes ebakindlad. Riskide maandamiseks on võimalik kasutada küllaltki vana ning läbiproovitud, kuid tänapäeval vähekasutatavat instrumenti – garantiid. Garantii muutub vajalikuks, kui ühel või teisel põhjusel ei saa lepingupartneris kindel olla ning soovitakse ebakindlusest tulenevad riskid maandada.

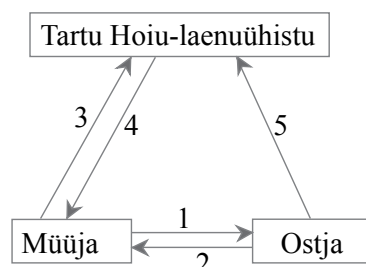
Ebakindluse allikaid võivad olla näiteks kauba või teenuse eest tähtjaks maksmata jätmise, lubatud töö tegematajätmine, toote defektide avastamine garantiiperioodil või midagi muud. Ka sunnib teinekord kehtestatud regulatsioon garantiikirja soetama. Meenutame siinkohal kasvõi kodumaa väikseid bensinijaamu kitsikusse tõukavat 100 000 eurost tagatisraha- või garantiinõuet, mille riigi juhtkond alles hiljuti kehtestas. Loomulikult on üheks levinuimaks garantiitootlemise põhjuseks kahtlus, et isik kellele kaup on heas usus müüdüd, ei tasu selle eest õigel ajal, piisavas koguses või teeb üldse „külma“.

Kõigi nende olukordade puhul on heaks riski hajutamise võimaluseks Tartu Hoiu-laenuühistu garantii.

Kuidas garantiit toimib? On kaks lepingupoolt: põllumees Aadu ja kaupmees Peedu. Kaupmees Peedu soovib põllumees Aadult osta 1000 euro eest kartuleid, kuid tasuda nende eest alles ühe kuu pärast kui kartulid on poes klientidele maha müüdüd. Põllumees Aadu oleks asjaga nõus, kui saaks ainult Peedut usaldada. Mine sunnikut tea – äkki ei maksa lõppkokkuvõttes ikkagi ära. Nüüd astub mängu garant, kes tehingu garanteerib ehk käendab. Selleks on Tartu Hoiu-laenuühistu, kes väljastab kaupmees Peedu tellimisel põllumees Aadule garantiikirja, milles lubab 30 päeva pärast Aadule 1000 eurot tasuda juhul kui Peedu seda millegipärast ise teinud pole. Kui aga tehing sujub tõrgeteta, aegub ka garantiit seda kasutamata. Mõlemal juhul on tehingu tõrgeteta toimumine tagatud.

Tartu Hoiu-laenuühistu pakutavatest teenustest on kodumaises ettevõtluses varjujäänud ka faktooring. Selle põhjusteks võib pidada faktooringu kasulikkuse

alahindamist või vähest teadlikkust. Selgitangi alljärgeva joonise ning päriselulise näite varal faktooringu olemust.

Olgu jällegi põllumees Aadu ja kaupmees Peedu kartuliäri ajamas. Aadu müüb (1) ja Peedu ostab 1000 euro eest kartulit. Kartuli kavatseb Peedu oma poes klientidele 30 päeva jooksul maha müüja ning sellest tulenevalt soovib, et Aadu talle kartulite eest esitatava arvega 30 päeva maksetähtaega annab (2). Aadu teeb seda, sest konkurents on tihe ning samuti saab ta aru, et enne kui Peedu pole oma kaupluses klientidele kartulit maha müüdüd, ei ole ka raha kartulite eest maksmiseks kuskilt võtta. Samas – Aadul oleks raha ikkagi kohe vaja, sest talu vajab arendamist ning elu elamist.

Siin tuleb jällegi appi Tartu Hoiu-laenuühistu. Nimelt läheb põllumees Aadu nüüd kaupmees Peedu allkirjaga aktsepteeritud arvega ühistusse ning esitab selle väljamaksmiseks (3). Kuna nii Aadu kui Peedu on ühistule tuntud ausate ning töökatte meestena, on ühistu valmis Aadule arve kohe kinni maksuma, tehes seda üldjuhul 1,25% suuruse hinnaalandusega (4). Teiste sõnadega – Tartu Hoiu-laenuühistu kannab Aadule Peedu aktsepteeritud 1000 eurose arve tagatisel üle 987,5 eurot ning Aadu saab selle rahaga kohe toimetama asuda, ilma et tal tarvitseks 30-päevast maksetähtpäeva ootama jääda.

Nüüd on arve omanikuks aga Tartu Hoiu-laenuühistu, kellele Peedu tasub maksetähtpäeva saabumisel 1000 eurot (5). Ring on täis saanud ja tulemusega võib rahul olla: põllumees Aadu ei pidanud oma raha 30 päeva ootama, vaid sai selle kohe kätte ning kasulikult tööle panna, kaupmees Peedu ei pidanud hakkama nuputama, kust saada raha kartulite eest maksmiseks, vaid sai need rahulikult oma kundedele maha müüja ning alles siis kartulite eest

tasuda. Võitnud on ka ühistegevus Tartu Hoiu-laenuühistu kehasuses, sest see 12,5 eurot, mis ühistu teenis faktooringuteenuse osutamise, suundub kindlalt kodumaise ausa ettevõtluse soodaks finantseerimiseks.

Kui leiate, et teie ettevõtmise soodustamiseks läheb tarvis garantiid või faktooringut, on need soovitatav tellida Tartu Hoiu-laenuühistult, sest iga sent väliskapitalile on Eesti jaoks jäädavalt kadunud!

Martin Loimet

